

Moralo wa Lewa la Nako e Bohareng

Ka hare: Bala ka merero ya mmuso bakeng sa 2014 – 2019

"Aforika Borwa ke sebaka se betere haholo ho phela ho sona ho feta kamoo e neng e le kateng ka 1994 mme bophelo ba dimilione tsa batho ba rona bo ntlaufetse."

"Leha ho le jwalo, jwaloka Morero wa Ntshetsopele ya Naha (NDP) le sehlohlolo sa kantoro ya Moporesidente sa Tjhebotjha ya Dilemo tse Mashome a Mabedi, boraro ba diphephetso ba bofuma, ho se lekalekane le tlhokheho ya mosebetsi bo tswela pele ho ama bophelo ba batho ba bangata.

"Jwaloka ha re kena mokgahlelong wa bobedi wa ho tloha ha rona mmusong wa kgethollo ho ya setjhabeng sa demokerasi, re lokela ho tsitlallela phethoho e matla ya moruo wa kahisano hore re suthise boraro bona ba diphephetso.

"Phethoho e keke ya eba teng ntle le boitshunyako bo tobileng hojana."

Moporesidente Jacob Zuma, Puo ya Boemo ba Naha, 17 Phuptjane 2014.

Mmoho re ntshetsa Aforika Borwa pele

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Moralo wa Lewa la Nako e Bohareng (MTSF): 2014 – 2019

Re tebisa demokerasi ya rona

Ka la 7 Phato 2014, mmuso o ile wa thakgola MTSF bakeng sa 2014 – 2019. Sena ke moralo wa mmuso bakeng sa ho fetola bophelo hore bo be betere le ho fetola setjhaba le moruo ka potlako ho feta kamoo maemo esale a le kateng ho tloha ka 1994.

MTSF e bontsha thomo ya bakgethi, ka ho toboketsa ho kenngwa tshebetsong ha NDP.

MTSF e hlahisa diketso tse tla etswa ke mmuso le dipheo tse lokelang ho fihlellwa. Hape o fana ka moralo bakeng sa meralo e meng ya mmuso wa naha, wa diporofense le wa lehae.

Moralo o hlakisa kamoo mmuso o rerileng ho etsa hore moruo wa Aforika Borwa o hlodisane le e meng haholwanyane, o hlahise menyetla e kgahlang ya mesebetsi le ho kgothaletsa matsete a tomanyana a lapeng le a matjhabeng.

Ena ke MTSF ya pele ya ho latela ho ananelwa ha NDP ka Loetse 2012.

Morero wa 2014 – 2019 ke lejwe la kaho la dilemo tse hlano ho ya ho fihlelleng Tjhebelopele ya NDP ya 2030.

Ka mantswe a Moporesidente Jacob Zuma:

"Morero o se o ananetswe jwaloka morero wa naha bakeng sa naha ka bophara. Ke morero wa rona bakeng sa dilemo tse 20 tse tleng. Mosebetsi kaofela oo re o etsang ka hara mmuso jwale ke karolo ya NDP e phatlaletseng, ho kenyaletswa le merero kaofela ya tshebetso, e ka ba ya kahisano, moruo kapa dipolotiki."

MTSF ke mokgwa wa mmuso wa ho hlakisa maano a ona le merero le ho etsa bonneta ba hore maano a fapaneng a ya tsamaelana. Moral o boetse o dumella mmuso ho etsa bonneta ba hore o na le ditekanyetso tse batlehang ho etsa hore meralo ena e be ya nnete. Ditumellano tsa tshebetso pakeng tsa Moporesidente le Letona ka leng di tla thehwa hodima diketso, ditshupo le dipheo tse hlahellang ho MTSF ena.

Ka NDP jwaloka sehlohlolo sa Lenaneo la Tshebetso (PoA), mmuso o tla akofisa phethoho le kgatelopele ka hara naha ka Tsela e Ntjha ya Kgolo (NGP) e behilweng, Morero wa Naha wa Dikaho tsa Motheo le Morero wa Tshebetso wa Leano la Diindasteri (IPAP), o tsepamisitseng maikutlo hodima kgothaletsa ya matsete le ho kena phehisanong makaleng le diindastering tse ka sehloohong.

PoA e hlohlomisitsweng phatlalatsong ena e thehilwe hodima dipheo tsa MTSF bakeng sa dilemo tse hlano tse tleng.

Phatlalatso ena ya PoA, e hlahisang merero ya mmuso bakeng sa dilemo tse hlano tse tleng, e thehilwe hodima MTSF bakeng sa 2014 – 2019.

Bakeng sa dintlhla tse batsi ka mananeo le ditshebeletso tsa mmuso, etela www.gov.za kapa romela imeile ho: information@doc.gov.za

Ho fumana dintlhla tse batsi ka PoA, etela websaete ya Lefapha la Merero, Bodisa le Tlhatlhobo ya Tshebetso: www.poa.gov.za

E phatlaladitswe ke Lefapha la Dikgokahanyo (DoC). Tshedimosetso House, 1035 Cnr Frances Baard and Festival Streets, Hatfield, Pretoria. Mohala: 012 473 0000.

NTSHETSOPELE YA MOROU LE MESEBETSI

Phethoho e matla moruong, kgolo e potlakileng ya moruo le tlhahiso ya mesebetsi

Lenaneo la mmuso la phethoho e matla moruong ke la ho tiisetla kgolo e batlang e potlakile, ya moshwelella, matsete a batlang a phahame, mesebetsi e mengatanyana, phokotseho ya ho se lekalekane le ho fokotsa bosemorabe moruong.

Bakeng sa dilemo tse hlano tse tlang, dipheo tsa mmuso tse ka sehloohong di kenyeltsa ho:

- eketsa sekgaahlha sa kgolo ya Dihlahiswa Kaofela tsa Naha Selemong (GDP) ho tlaha ho 2,5% ka 2012 ho ya ho 5% ka 2019
- eketsa sekgaahlha sa matsete ho ya ho 25% ya GDP ka 2019
- phahamisa seabo ho lekeno la malapa a futsanehileng ka ho fetisisa a etsang 60% ya malapa ho tlaha ho 5,6% ka 2011/12 ho ya ho 10% ka 2019
- fokotsa sekgaahlha sa tlhokeho ya mesebetsi ya semmuso ho tlaha ho 25% kotareng ya pele ya 2013 ho ya ho 14% ka 2020.

Kaho ya dikaho tsa motheo

Mmuso o tla netefatsa phano ya eneji bakeng sa kgolo ya moruo le ho tobana le ditshita tse ding kgolong ya moruo dikahong tsa motheo ka Khomishene ya Moporesidente ya Tlhophiso ya Dikaho tsa Motheo.

Ntlha e ka sehloohong ke ho atolosa phano ya motlakase. Matla a motlakase a tswang polanteng e sebedisang mashala ya Medupi a tla ntlafatsa phano ya motlakase ka 2015, mme polokeho ya eneji ya nako e telele e tla tswela pele ho ba mawala a tsepamiseditsweng maikutlo.

Mmuso o tla pheella motswako wa eneji o kenyeltsang

mashala, nyutleleya, kgase ya tlhaho, oli ya lewatle le kgase mmoho le tse ka hlabolwang botjha, ho nketswe hloohong mabaka a tikoloho, a ditjhelete, a kahisano le mabaka a mang kaofela.

Ho akofisa patlo ya mehlodi e meng ya eneji ho kgase ya tlhaho le ya lewatle e tla ba taba e ka sehloohong, bobedi bakeng sa phano ya eneji le ho ba mokgwa wa ho hodisa moruo ka kakaretso

Matlafatso ya tshepo ya batsetedi

Mmuso o tla rerisana le ba dikgwebo ho feta hore o tlo o utlisise beterenyana se hlokahalang ho kgontsha botsetedi ba lekala la poraefete; ho netefatsa hore merero eo ho dumellanweng ka yona e kenngwa tshebetsong; ho aha tshepo ya batsetedi, le ho theha ho tshepana pakeng tsa mmuso le dikgwebo. Mmuso hape o tla kgothaletsa dikgwebo ho etsa kgatelopele e potlakileng mabapi le tekatekano ya kgiro, ntshetsopele ya bokgoni le Ntshetsopele e Batsi ya Matlafatso ya Batho ba Batsho (BBBEE).

Mesebetsi bakeng sa batjha le basadi

Mmuso o tla kgothaletsa dikgwebo ho hlahisa mesebetsi le menyetla ya kgwebo bakeng sa batjha le basadi le ho sebedisa sekema sa phokoletso ya lekgetho la kgiro. Phokoletso ya lekgetho la kgiro e arolelana ditjeho tsa kgiro pakeng tsa mmuso le bahiri ka ho fokotsa tjhelete ya lekgetho la tefelo ya lekgetho hoy ka mokgolo o lefellwang bakeng sa mosebeletsi ka mong ya lokelang, ya hirilweng ke mohiri.

Tumellano ya Kgiro ya Batjha, e ileng ya saenwa Soweto, haufi le Johannesburg, ka la 18 Mmesa 2013 ke mmuso, mekgatlo ya basebetsi, mekgatlo ya borakgwebo, badudi le mekgatlo ya batjha, e kgothaletsa tlhahiso ya mesebetsi ka kopanelo bakeng sa batjha ba Aforika Borwa.

"Mmuso o tla tswela pele ka diporojeke tse ding tsa dikaho tsa motheo tse fapafapaneng tse tla fetola maemo a bodulo a batho ba rona le ho matlafatsa kgolo ya moruo." – Moporesidente Jacob Zuma, Puo ya Boemo ba Naha, 17 Phuptjane 2014

Ho tsetela lekaleng la dipalangwang

Matsete a mmuso ho tsa dipalangwang a tla bula menyetta e phatlaletseng ya kgolo, ka ditshebelesto tsa dipalangwang tsa metse ya ditoropo tse ntlafetseng le katoloso e toma ya bokgoni ba Transnet ho tsamaisa thepa ka terene.

Na o ne o tseba?

- Lekala la Bapalami ba Diterene la Aforika Borwa le lebeletswe ho sebedisa R51 bilione bakeng sa dilemo tse 10 tse tleng ho reka diterene tse 600 tsa maemo a hodimo. Paloyohle ya diterene tse 580 di tla ahwa Dunnottar, kantlenyana ho Nigel ho la Ekurhuleni, ka ditjeho tse etsang R1 bilione. Polante ya boholo ba 600 000m² e reretswe setsha sa tlhahiso, setsha sa thupello le sebaka sa diindasteri.

- Porojeke ena e tla hlahisa mesebetsi e otlolohileng e 8 088, e leng karolo ya mesebetsi e fetang 33 000 e otlolohileng le ya nakwana bakeng sa nako ya dilemo tse 10, mme ho fihlellwa tshebediso ya tlhahiswa tsa lehae tse fetang 65%.
- Transnet e tla sebedisa R107 bilione ho ntlafatsa bokgoni le bohlwahlwa ba dikaho tsa yona tsa motheo. Ho leptjwa hore mesebetsi e tla tshehetswa ke Transnet e tla eketseha ho tlaha ho 368 000 ka 2011/12 ho ya ho 570 000 ka 2018/19.

Ho atolosa dikaho tsa motheo tsa tlhahisoleseding le dikgokahanyo

Mmuso o tla atolosa, ntjhafatsa le ho eketsa kgonahalo le phumantho ya dikaho tsa motheo tsa tlhahisoleseding le dikgokahanyo le ditshebelesto tsa dikgokahanyo tsa elektroniki. Sena se kenyeltsa maqhubu a dikgokahanyo le kgaso ya dijithale. Mosebetsi wa makala kaofela ao e leng a mmuso a thekenoloji ya tlhahisoleseding a tla matahanngwa ho fihlella dipheo tsena.

Ho sebetsana le dikgohlano mesebetsing

Mmuso o tla sebetsa le mekgatlo ya dikgwebo le ya basebetsi ho tsitsisa mmaraka wa basebetsi ka ho sebetsana le sesosa sa dikgohlano mesebetsing ho tsa merafo le dibakeng tse ding. Mmuso o dumela hore sena se tshwanelwa ho etswa ka ho ntlafatsa maemo a tshebetso le bodulo ba basebetsi, le ho ntlafatsa dikamano mosebetsing.

Morero wa Tshebetso wa Leano la Diindasteri (IPAP)

Ka IPAP, ho tla ba le kgothaletso ya theko ya tsa lehae le

mananeo a mang, mmuso o tla ntlafatsa tshebetso ya makala a nang le bokgoni ba ho hlahisa menyetta e batlehang haholo ya mesebetsi jwaloka ho tsa merafo, temo le tlhahiso, mme hape le ho kgothaletsa ho kgola molemo dihlahisweng.

Tsela e Ntjha ya Kgolo (NGP)

Mmuso o tla kenya tshebetsong NGP ho hodisa makala a moruo bakeng sa kgiro ya batho ba bangata, jwaloka moruo o motala, thomello ya ka ntle ya thepa le ditshebelesto ho ya mebarakeng ya Aforika, le kgase ya tlaha le oli ya mawatle le kgase ya teng. NGP e rerile ho hlahisa mesebetsi e metjha e dimilione tse hlano ho tlaha ka 2010 ho ya ho 2020.

Mmuso o tla kenya tshebetsong ka matla BBBEE moruong hore maAforika Borwa a neng a kotetswe hore e be karolo ya moruo ho ya ka nalane, a kgone ho nka karolo ka bokgabane dilemong tse tleng. Lefapha la Ntshetsopele ya Dikgwebo tse Nyenyan le rera ho fihlella keketseho e bonahalang palong ya dikgwebo tse nyenyan le tse mahareng tse ka thusang ho akofisa tlhahiso ya mesebetsi.

Mmuso o tla boela o matlafatse tshehetso ya ona bakeng sa dikorporasi, haholoholo mesebetsing ya ho rekisa le ho fana, ho kgontsha bahlahisi ba banyenyan ho kena letotong la borakwebo ba tsitsitseng le ho nka monyetla wa moruo o ntlafalang.

Ho kgothaletsa BBBEE le theko ya dihlahiswa tsa lehae

Mmuso o tla phahamisa BBBEE le theko ya dihlahiswa tsa lehae, ho susumetsa boleng bo betere ba tjhelete le ho fokotsa bonyofonyofo. Mmuso o rerile ho reka bonyane 75% ya thepa le ditshebeletso tsa ona ho tswa ho bahlahisi ba Aforika Borwa.

Sehlomathiso se sisintsweng ho Molao wa Phehisano, 1998 (Molao 89 wa 1998) se rerile ho:

- thibela ho ba le tokelo ha kgwebo tse itseng ho ba le kgahlamel ka bonngwe dithekisong tse kang tsa tshepe le dikhemikhale tse boima.
- etsa hore tlhahiso ya lehae e be maemong a matlanyana a phehisano.
- tshehetsta matsete a dikaho tsa motheo.

Ho netefatsa marangrang a dikaho tsa motheo a hwahlwa, a phehisang le ho arabela moruong, mmuso otla rera ho:

- eketsa ho fehlwa ha motlakase ho tloha ho 1% ya hajwale ho ya ho 19% ka 2019
- eketsa mehlodi ya metsi ka bongata e rerilweng ka 5% ha ho bapswa le 2014
- eketsa ho kena ha marangrang a dikgokahanyo a phatlalentseng ho tloha ho 33,7% ka 2013 ho ya ho 80% ka 2019

- fokotsa ditjeho tsa ditshebeletso tsa ditjhelete le ditefello tsa matsete.

Diporojeke tsa tlhahiso ya mesebetsi

Mmuso o tla nyolla Lenaneo le Atolositsweng la Mesebetsi ya Setjhaba (EPWP), haholoholo ho Lenaneo la Mesebetsi ya Badudi (CWP), ho fa batho ba bangatanya monyetla wa ho sebetsa; ho fana ka thupello le boiphihlelo ba mosebetsi, le ho eketsa tshireletso ho tsa kahisano.

EPWP e tla fana ka menyetla ya mesebetsi e dimilione tse tshelela ka 2019 mme CWP e tla atoloswa hore ho be le bonyane sebaka se leng seng sa lona masepaleng ka mong mafelong a 2014 le ho fana ka menyetla ya mesebetsi e milione mafelong a 2019.

- eketsa ditone tsa thepa e tsamaiswang ka terene ho tloha ho ditone tsa metrik tse 207(Mt) ka 2013 ho ya ho tse 330 Mt ka 2019
- ntlaufatsa tshebetso ya maemakepe le ditheminale tse ka hara naha ho tloha ho palohare ya 28 ho ya ho 35 ya tsamaiso ya dikereine ka hora ka 2019.

Ho pharalatsa tshehetso ka ditjhelete bakeng sa kgolo ya moruo

Banka ya Ntshetsopele ya Aforika e ka Borwa, Koporasi ya Ntshetsopele ya Diindasteri, Banka ya Naha, Koporasi ya Ditjhelete tsa Matlo Naheng le ditsha tse ding tsa ntshetsopele ya matole di tla fana ka dithuso tsa ditjhelete ho diindasteri, ho tsa temo le matsete a dikaho tsa motheo.

Dibanka di tla kgothaletswa ho fana ka ditshebeletso tsa ditjhelete tse tomanyana ho palo e batlang e phahame ya batho ho ba thusa ho thuthuisa thepa ya bona. Mmuso hape o batla ho bona dibanka di thusa dikgwebo tse nyenyanne ho hlahla le ho hola, le ho thusa ka ditjhelete kgolong ya makala a ntseng a le teng le a matjha.

Ho tla hlahiswa mehato ya ho tobana le ditsela tse sa lokang tsa ho kadimana ka tjhelete le ditefello tse boima tlolo dikarolong tse ding tsa makala a ditjhelete, le ho etsa hore makala a ditjhelete a batle a kenyaletsa le ho fihelleha.

Mmuso o tla matlafatsa taolo ya ditsha tsa ditjhelete hore bareki ba tshwarwe ka ho hloka leeme le hore ditjhelete tsa bona di bolokwe. Banka ya Poso e tla bapala karolo e matla ditshebeletsong tsa banka.

Ho tlosa merwalo e sa hlokahaleng ya taolo

Kantoro ya Mopresidente e tla hlahloba ka bottlalo melao le melawana e ntseng e le teng le e metjha, bakeng sa ho lekola hore e imatahanya le NDP.

Mmuso hape o tla matahanya le ho ntlaufatsa bohlwahlwa ba ditsamaiso tsa taolo, dintlheng tse kang dilaesense tsa kaho, ditekolo tsa sekgaahlha sa kgahlamel ho tikoloho, boingodiso ba dikhamphani, ho imatahanya le tsa lekgetho, ditumello tsa mosebetsi bakeng sa bokgoni bo haellang, dilaesense tsa ho rafa, dilaesense tsa metsi le phumantho ya ditshebeletso tsa dikaho tsa motheo tsa bomasepala.

HO NTLAFATSA BOLENG LE PHIHELLO YA THUTO LE THUPELLO

Lebotho la basebetsi le nang le bokgoni le tsebo ya ho tshehetsa tsela ya kgolo ya moruo e kenyelotsang

Thuto e bapala karolo ya bohlokwa bakeng sa ho lekalekanya menyeta ya motho bophelong, ho kgothaletsa ho phahama moruong, ho ntshetsa pele kgolo ya moruo, ho hlahisa mesebetsi, ho tlosa bofuma le ho fokotsa ho se lekalekane.

Bakeng sa dilemo tse hlano tse tlangu, mmuso o rerile ho fihlella tse latelang:

- Bana bohole ba dilemong tse pakeng tsa tse supileng le tse 18 ba tshwanelo ho kena sekolo.
- 65% ya baithuti e tshwanelo ho ba dihlopheng tse lokelang dilemo tsa bona.
- 60% ya mokgahlelo ka mong wa dilemo e lokela ho thola Setifikeiti sa Materiki kapa sa thuto ya lekala le itseng kapa lengolo la thuto e tswetseng pele le thupello.
- 75% ya baithuti ba keneng ditekong tsa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo ho Dikereiti tsa 3, 6 le 9 di tshwanelo ho fihlella 50% ka bobedi ho tseba ho bala le dipalo.
- Palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba tshwanelang ho ya yunivesithi e tla nyollelwa ho 250 000 (172 000 ka 2013).
- Palo ya baithuti ba ngodisitsweng diyunivesithing e tla phahama ho tloha ho 950 000 ka 2013 ho ya ho 1,07 milione.
- 90% ya baithuti ba hlokang thupello e itshetlehileng tsebong ya mosebetsi le boiphihlelo hore ba phethole dithuto tsa bona e tla battelwa dibaka.
- Palo ya baithuti ba ngodisitsweng dikoletjheng tsa Thuto le Thupello ya Mosebetsi wa Matsoho ya Setekginiki (TVET) e tla phahama ho tloha ho 670 455 ka 2013 ho ya ho 1,238 milione.
- Boingodiso diyunivesithing ho mananeo a motheo bo tla nyolohela ho baithuti ba 36 000 (ho tloha ho 16 300 ka 2013).
- Palo ya ditsebi tsa mesebetsi ya matsoho e ikgethang tse hlahiswang selemo ka seng e tla nyolohela ho 24 000 selemo ka seng ka 2019 (ho tloha ho 18 110 ka 2013), bakeng sa ho tsamaelana le ditlhoko tsa moruo o holang.

- Ho tshehetsa moruo wa tsebo, palo ya dirutehi tse nang le PhD e tla nyolohela ho 3000 selemo ka seng ka 2019 (ho tloha ho 1 870 ka selemo ka 2013).
- Palo ya dirutehi ho tsa saense ya boenjinere e tla nyolohela ho 57 000 (9 974 ba ile ba hlahiswa ka 2012).
- Palo ya dirutehi ho tsa disaense tsa tlhaho e tla nyolohela ho 36 000 (6 366 ba ile ba hlahiswa ka 2012).
- Ho tshehetsa thuto ya motheo, diyunivesithi di tla hlahisa dirutehi tsa matitjhere tse 20 000 ka selemo sa 2019, ho phahama ho tloha ho 13 740 ka 2013.
- Ho tshehetsa boleng ba ho rutwa, diyunivesithi tse 10 di tla fana ka mangolo a ho ruta ho TVET ka 2019.
- 30% ya barupelli ba dikoletjheng tsa TVET e lokela ho fuwa boiphihlelo ba mosebetsing selemo ka seng ka 2019.
- Thuso ya Ntshetsopele ya ho Ruta le Dipuputso e tla phahama ho tloha ho dirutehi tse 50 ka 2012 ho ya ho tse 400 ka 2019.
- Ho fetola palo ya nalane le kahisano ya lebotho la tsa thuto, palo ya batho ba batsho ba batjha e tla phahamiswa bonyane ka 100 ka 2019 selemo ka seng.
- Palo ya baithuti ba nang le mangolo a dikgerata tse ka hodimo ba filweng dibasari le bomphato ke Letlole la Naha la Difuputso e tla nyolohela ho 27 411 ka kopanelo bakeng sa dilemo tse hlano bakeng sa baithuti ba Dimastase (3 704 ka 2012), le 15 209 ka kopanelo bakeng sa dilemo tse hlano bakeng sa baithuti ba mangolo a bongaka (2 265 ka 2012).

Na o ne o tseba?

Mehato ya mmuso bakeng sa ho ntlafatsa boleng ba thuto e kenyelotsa boitshwaro bo botle le boikarabelo dikolong. Matitjhere a lebeletswe ho ba ka diphaposing, ka nako le ho ruta, ha baithuti le bona ba lokela ho ba ka diphaposing le ho ithuta. Mesuwehlooho e tla thuswa ho kenya tshebetso le boitshwaro bo botle le ho tsitlallela maemo a hodimo a boitshwaro.

Lenaneo la Tshebetso la Mmuso bakeng sa 2014 – 2019

Boikitlaetso ba ho baballa le ho akofisa dintlafatso mosebetsing wa sekolo bo kenyelsetsa tse latelang:

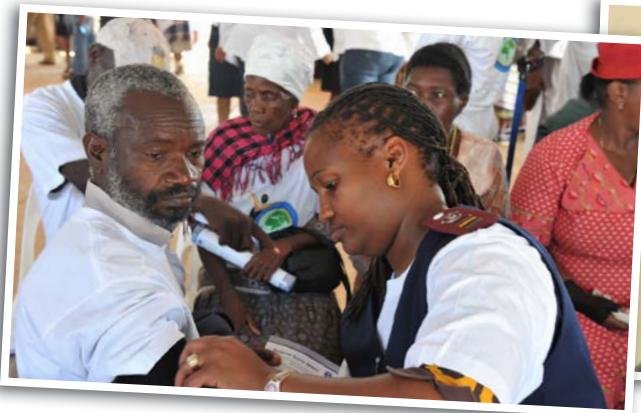
- Mekgwa ya ho ntlafatsa taolo ya dikolo, boetapele le boikarabelo, ho kenyelsetsa matshwao a bokgoni le tshehetso ya bolaodi bakeng sa mesuwehlooho le bahlanka ba ditereke, ho netefatsa hore matitjhere a fihla ka nako, a ya ruta le ho fihlella kharikhulamo kaofela.
- Ho tsetela meahong ya dikolo le tokiso ya yona, ho sebe-tsana le tse saletseng morao, ho fedisa meaho ya kgale ka e metjha, le ho imatahanya le maemo a hlokahalang ho tsa tsamaiso ya dikgwerekwre le diphaposi tsa dikolo.
- Tshehetso bakeng sa ntshetsopele ya matitjhere le thupello e ntlafetseng bakeng sa matitjhere a kamoso, ho itshetlehilwe hodima Lenaneo la Dibasari la Funza Lushaka.
- Tiisetso ya hore moithuti ka mong o fumantshwa dibuka tse balwang tse batlehang thutong ka nngwe le kereiting ka nngwe.

- Ho matlafatsa boleng ba phano e teng hajwale ya Kereiti ya R ha ho netefatswa hore ho etswa moralo o tshwanetseng ho atolosa phano pele ho Kereiti ya R.
- Ho atolosa ho feta mananeo a ntlafatso ya kgodiso ya bana (ECD), e kgannwang ke lekala la ntshetsopele ya setjhaba, le ho nehela bakeng sa boitokisetso ba ho kena sekolo bo ntlafetseng ba bana ba dilemo tse 5 – 6.
- Ho kenngwa tshebetsong ha mananeo a polokeho dikolong ho netefatsa paballo ya baithuti, ho kenyelsetsa ho se mamelle bonkwapo, le tlhekefetso ya baithuti
- Ho rutwa ha dipuo tsa seAforika dikolong ka mekgahlelo bakeng sa ho tshehetsa tshireletso ho tsa kahisano.

"Aforika Borwa e hloka bokgoni ho tsa boenjineri ho fana ka lenaneo la dikaho tsa motheo le holang la matsete le ho eta pele tswelopele ho tsa merafo, indasteri le tsamaiso ya thepa. Naha hape e hloka dingaka, baoki le diporofeshenale tsa kalafo tse lekaneng makaleng a fapaneng a mosebetsi ho fana ka thuso ya kalafo ya boleng." – MTSF 2014 – 2019

HO NETEFATSA TLHOKOMEO YA KALAFYA BOLENG LE POLOKEHO YA KAHISANO BAKENG SA BAAHI BOHLE

Bophelo bo bolelele bo botle bakeng sa maAforika Borwa ohle

Mmuso o tla ntlatatsa boleng le phumantsho ya ditshebeletso tsa kalafo ka ho kenya tshebetsong Inshorensye ya Naha ya Bophelo bo Botle (NHI).

NHI ke mokgwa wa tefello o tla netefatsa hore baahi bohle ba Aforika Borwa ba fumane tlhokomelo ya kalafo ya bohlokwa, ho sa tsotellwe maemo a bona a mosebetsi le bokgoni ba ho lefella ditshebeletso.

Ho ntlatatsa tlhokomelo ya kalafo bakeng sa dilemo tse hlano tse tlangu, mmuso o rerile ho:

- ntlatatsa boleng ba tlhokomelo ya kalafo le ho fokotsa dinako tsa ho ema makaleng a setjhaba, sena se tshehedswe ke Kantoro ya Boimatahanyo ya Maemo a Kalafo e sa tswa thehwa botjha le ho kgema le Tjhata ya Bakudi.
- atolosa le ho lokisa botjha kalafo ya motheo, ho kenyelletswe dihlopha tse sebetsang diwotong tsa bomasepala le ditshebeletso tsa dikolo tsa kalafo.
- atolosa kgakolo ya ditshebeletso tsa NHI diterekeng.
- kgothaletsa mekgwa ya bophelo e metle le ho kgothaletsa tekolo ya mafu a sa tshwaletseng kgafetsa.
- fokotsa ditjeho tsa kalafo.
- ntlatatsa kgiro ya basebetsi ba tsa kalafo, ho hlabolla dikoletjhe tsa baoki le ho atolosa thupello ya kalafo ya seporofeshenale.
- tsetela ho dintlafatso tsa bolaodi ba tsa kalafo le boetapele, ho kenyelletswe tlhophiso botjha ya taolo, thuso tsa ditjhelete le bolaodi ba dipetlele tsa bohareng jwaloka ditsha tseo ho romellwang bakudi ho tsona.
- ntlatatsa merero ya ditsha tsa kalafo le ho akofisa phano ya dikaho tsa motheo.
- matlafatsa ho kennwa tshebetsong mananeo a thibelo le bolaodi ba HIV le AIDS, le lefuba (TB).
- atolosa phumantsho ya bophelo bo botle ho tsa motabo le pelehi ka ho ntlatatsa boteng ba mekgwa e fapaneng ya ho thibela pelehi.
- fokotsa kemaro e sa batlehang ho tsepamisitswe maikutlo ho kemaro ya banana ba sa leng banyenyane.
- kenya tshebetsong kgothaletsa ya Letsholo la Kopano ya Aforika (AU) mabapi le Phokotsa ya Mafu a Batswadi le Bana e Potlakileng ka hara Aforika

Mmuso o tla atolosa ditshebeletso tsa kalafo bakeng sa dilemo tse hlano tse tlangu ka ho:

- aha ditliliniki tse 213 le ditsha tsa kalafo tsa badudi le dipetlele tse 43.
- hlabolla ditsi tse fetang 870 tsa kalafo diterekeng tse 11 tsa kgakolo ya NHI.
- menahanya thupello ya dingaka ya selemo ka seng ka hara naha le mose ho ya ho 2 000 ka selemo.
- menahanya palo ya batho ba fuwang kalafo ya HIV/AIDS ho tloha ho 2,4 milione ho ya ho 5,1 milione e lepilweng.
- matlafatsa tekolo ya TB le mananeo a phekolo bakeng sa dihlopha tse tsietsing ya tshwaetsa, ho kenyelletswe batshwaruwa ba 150 000 ba ditsing tsa ditshebeletso tsa tlhabollo, basebeletsi ba merafo ba 500 000 le badudi ba akanywang ho ba 600 000 ba dibakeng tsa merafo.
- entela banana bohole ba balang Kereiti ya 4 kgahlanong le kokwanahloko ya papilloma, ho fokotsa ka matla kotsi ya bona ya ho tshwarwa ke mofetshe wa popelo kamoso.

Boitshunyako bo bong boo mmuso o rerileng ho bo fihlella ka 2019 bo kenyelletsa:

- ho eketsa nako ya ho phela ho fihla dilemong tse 63
- ho fokotsa sekgaahlha sa ho timela ha bana ba ka tlasa dilemo tse hlano ho tloha ho 41 ka 2012 ho ya ho 23 bakeng sa ditlhaho tse 1 000 tsa ba phelang
- ho fokotsa sekgaahlha sa ho timela ha masea ho tloha ho 27 ka 2012 ho ya ho 18 bakeng sa ditlhaho tse 1000 tsa a phelang
- ho theola sekgaahlha sa ho timela ha basadi ho tloha ho 269 ho ya ka tlasa 100 bakeng sa ditlhaho tse 100 000 tsa ba phelang.

Tshireletso ya tsa kahisano

Mokgwa wa kahisano o pharaletseng, o arabelang le wa moshwelella wa tshireletso

Ho ntlatatsa phano ya ditshebeletso tsa tshireletso ya setjhaba ho batho ba tshwanelehang, mmuso o tekile dipheo tse latelang:

- Ka 2024, ditshebeletso tsa boleng tsa ECD di tla ba teng le ho fumantshwa bana bohole ba banyenyane le bahlokemedi ba bona. Seshobana se nang le tsohle sa ditshebeletso tsa ECD se tla fanwa bakeng sa bana ho tloha tswalong ho ya dilemong tse nne, ho tobanwe le ba fumanehileng ho fetisa.
- Ka 2019, bonyane 95% ya batho ba tshwanelehang e tla fumana tshehetso e kang tjhelete ya dithuso tsa bana, ya boqhwala le phenshene ya boqheku.
- Malapa a tsietsing ya bofuma a tla fuwa dijo.

HO LWANTSHA BONYOFONYOFO LE BOTLOKOTSEBE

Ho netefatsa hore batho bohole ka hara Aforika Borwa ba ikutlwa ba bolokehile, mmuso o rerile ho fihlella tse latelang ka 2019:

- Ho fokotsa palo e tlalehilweng ya botlokotsebe bo sehloho.
- Ho etsa hore ho bolokehe bakeng sa motho ho tsamaya bosiu kapa motsheare.
- Ho netefatsa hore malapa a kgotsofetse ke ditshebeletso tsa sepolesa tulong ya bona le kamoo makgotla a dinyewe a sebetsanang le baetsi ba botlokotsebe.
- Ho tsitlallela ho ntlafatsa maemo a Aforika Borwa sekaleng sa twantsho ya bobodu sa Phuputso ya Ponahaletsa ya Bonyofonyofo ba Matjhaba ba Lefatshe.

Dipheo tsena di tla fihlella ka, hara tse ding, ho fokotsa maemo a botlokotsebe bo sehloho; ho netefatsa tsamaiso e hlwahlw le ho ba kgabane ya toka mabapi le botlokotsebe, ho tshireletsa le ho baballa ka matla madiboho a Aforika Borwa; ho shebana le botlokotsebe ba dikhomphyuta; ho netefatsa botsitsa ka hara na, le ho Iwantsha bonyofonyofo.

Ho aha bokgoni ba ho Iwantsha botlokotsebe

Bokgoni ba diforensiki le dipatliso tsa botlokotsebe di tla ntlafatswa, ho kenyelletswa ho thibela botlokotsebe kgahlanong le basadi le bana.

Ho fokotsa ho ipheta le ho pheta botlokotsebe, mmuso o tla eketsa le ho ntlafatsa mananeo a tlhabollo bakeng sa baetsi ba botlokotsebe; ho ntlafatsa ho boelanngwa le setjhaba ha ba tswileng ka parole le ho netefatsa phokotseho ya ditlolo tsa molao tsa ba tswileng ka parole. Tsamaiso ya toka ya botlokotsebe e tla etswa hore e be hlwahlw le bokgabane ho feta.

Ho matlafatsa bohlwahlw ba sepolesa

Tshebeletso ya Sepolesa sa Aforika Borwa e tla lebellwa ho arabela ka potlako ho feta diketsong tsa botlokotsebe tse tlalehilweng le ho etsa dipatliso ka tsela ya seporofeshenale.

Ho tshireletsa madiboho a rona

Madiboho a Aforika Borwa a tla sireletswa, a baballwe le ho bolokwa ho fokotsa diketso tse seng molaong madibohong.

Ho Iwantsha bonyofonyofo

Mmuso o rerile ho ntlafatsa sekgahla sa ho tshwarwa bakeng sa bonyofonyofo bo matla. Melao e Iwantshang bonyofonyofo e tla shejwa botjha ho fana ka dikotlo tse batlang di le matla, ho tshireletsa dimpimpi – ho kenyelletswa le ba lekaleng la poraelete – le ho matlafatsa boikemelo ba makala a Iwantshang bonyofonyofo.

Yuniti e Igethileng ya Dipatliso, Moifo wa Tshebetso wa Twantsho ya Bonyofonyofo, Yuniti ya ho lahlehelwa ha Matlotlo le di-Hawks ba tla Iwantsha botlokotsebe le bonyofonyofo makaleng ohle a setjhaba sa rona.

NTSHETSOPELE YA DIBAKA TSA MAHAE, NAHA LE TLHABOLLO YA TEMO LE POLOKEHO YA DIJO

Badudi ba dibaka tsa mahae ba mafolofolo, ba lekalekanang, ba nehelang tshireletsong ya dijo bakeng sa bohle

Ho matlafatsa tshireletso ya dijo le phehisano ho tsa temo, le ho fokotsa bofuma, haholoholo dibakeng tsa mehleng tsa mahae, mmuso o batla ho:

- Eketsa diphesente tsa naha e hlahisang dimela ya ba neng ba tingwe menyetla pele ho tloha ho 11,5% ka 2013 ho ya ho 20%.
- Netefatsa hore dihekta (ha) tse 7,2 milione tsa naha kaofela di fetisetswa ho ba neng ba tingwe menyetla pele le ho sebediswa hantle (jwaloka ha ho bapiswa le dimilione tse nne tsa dihekta ka 2013).
- Fokotsa diphesente tsa malapa a kotsing ya tlala ho tloha ho 11,4% ka 2013 ho ya ka tlase ho 9,5%.
- Fokotsa diphesente tsa setjhaba tse kgolang ka tlasa mola wa bofuma (R443 ho ya ditheko tsa 2011) ho tloha ho 32,3% ho ya ka tlasa 22%.

- Fokotsa tlhokeho ya mesebetsi dibakeng tsa mahae ho tloha ho 49% ya hajwale ho ya ka tlase ho 40%.

Mmuso hape o tla shebana le tse latelang:

- Tsamaiso le meralo ya dibaka tsa mahae e ntlatfetseng bakeng sa ntshetsopele e kopanetsweng dibakeng tsa mahae.
- Tlhabollo ya moshwelella ya naha bakeng sa diphethoho ho tsa temo.
- Tshireletso ya dijo e ntlatfetseng.
- Ntshetsopele le tshehetso ya borapolasi ba ntseng ba thuthuwa (ka tsa setekginiki, ditjhelete le dikaho tsa motheo) bakeng sa diphethoho ho tsa temo.
- Phumantsho e eketsehileng bakeng sa dikaho tsa motheo tsa mantlha le ditshebeletso tsa boleng, haholoholo thuto, tlhokomelo ya kalafo le dipalangwang tsa setjhaba dibakeng tsa mahae.
- Tshehetso bakeng sa dikgwebo le diindasteri tsa moshwelella dibakeng tsa mahae.
- Matsete a eketsehileng ho lokisa dihlahiswa tsa temo, ntshetsopele ya kgwebo le phumantsho e ntlatfetseng ya mebaraka le ditshebeletso tsa ditjhelete tse tla baka tlahiso ya mesebetsi dibakeng tsa mahae.

HO NETEFATSA PHUMANTSHO YA BODULO BA BATHO BO HLWAHLWA LE DITSHEBELETSO TSA BOLENG TSA MOTHEO

Bodulo ba batho ba moshwelella le boleng bo ntlafetseng ba bophelo ba malapa

Ho fihlella tjhebelopele ena ya bodulo ba batho ba moshwelella le boleng bo ntlafetseng ba bophelo ba malapa, dintlha tsa mmuso tse ka seholohong di kenyelsetsa:

- Matlo a hlwahla le ditikoloho tsa bodulo tse ntlafetseng, ka ho ka etsang 1,4 milione ho feta ya malapa a dulang matlong a matjha kapa a ntlafaditsweng ka 2019.
- Mmaraka wa thepa ya bodulo o sebetsang o lekalekanang ka sepheo sa matlo a matjha a 110 000 a tla fanwa bakeng sa sekgeo se kgonehang sa mmaraka ka 2019.
- Sepheo sa bomasepala ba 49 ba hlwauweng kapa ho dumellwa ho fana ka matlo.
- Mangolo a bopaki ba thuo ya bodulo bakeng sa matlo a matjha ohle a 563 000 a tsheheditsweng ka ditjhelete le tshallo morao ya mangolo a bopaki ba thuo a 900 000 bakeng sa lenaneo la matlo a bodulo a tla fetisetswa ho beng.

• Ntlafatso ya dibaka tsa mekhukhu e tla atolosetswa ho akaretsa malapa a 750 000, ho netefatsa ditshebeletso tsa motheo le dikaho tsa motheo bakeng sa mekhukhu e ka bang 2 200.

Ho netefatsa bodulo bo kgonehang

Mmuso o tla sheba botja disebediswa tsa tshehetso ya matlo ka ditjhelete ho kgothaletsa bodulo ba batho bo hlwahla ho feta. Mmuso o labalabela matlo a dikarolo tse ngata a bohiri setjhabeng, a kenyelsetsang bohiri ba ka dijareteng. Phumantsho ya sekoloto sa matlo e tla pharalatswa, haholoholo bakeng sa bareki ba rekang matlo lekgetlo la ho qala.

Ho fumantsha badudi matlo

Mmuso o tla sebetsa le bomasepala, bahiri le ditsi tsa thuso ya ditjhelete bakeng sa ho fana ka matlo ho badudi ba dibaka tsa merafo.

Mmuso wa lehae o arabelang, o ikarabellang, o hlwahlwia le ho ba kgabane

Ho netefatsa hore badudi ba fumantshwa ditshebeletso tsa motheo tsa moshwelella le tse tshephalang, nakong ya dilemo tse hlano mmuso o batla ho:

- Eketsa diphesente tsa malapa a fumantshwang tshebeletso ya metsi e sebetsang ho tloha ho 85% ka 2013 ho ya ho 90%.
- Eketsa diphesente tsa malapa a fumantshwang tshebeletso ya tsamaiso ya dikgwerekwre ho tloha ho 84% ka 2013 ho ya ho 90%, ho kenyelletswa ho fedisa matlwana a mabakete dibakeng tsa semmuso.
- Hokela malapa a tlatsetso a 1,4 milione ho marangrang mahareng a 2014 le 2019, le dikgokelo tse 105 000 tsa tlatsetso tse neng di sa hokelwa.
- Eketsa boemo ba tshepo ya setjhaba ho mebuso ya lehae ho tloha ho 51% ka 2012 ho ya ho 65% ka 2019, jwaloka ha ho lekotswe ke diphuputso tsa IPSOS.

- Ntlafatsa diphetlo tsa ditekolo tsa bomasepala ka kakaretso, ka bonyane bomasepala ba etsang 75% ba fumaneng tekolo e hlwekileng.

Taolo e kgabane

Ho ntlafatsa taolo e kgabane, mmuso hape o rerile ho:

- kgothaletsa bonkakarolo ba baahi mebusong ya lehae.
- matlafatsa ditlhophiso tsa kopanelo ya puso bakeng sa ho tshehetsa le ho matlafatsa bomasepala betere.
- ho sebedisa katamelo ya nako e telele bakeng sa ntshe-tsopele ya bokgoni le matlafatso ya bokgoni bakeng sa lekala la mebuso ya lehae.
- ntlafatsa boleng ba mesebetsi ya bomasepala ya tsamaiso le bolaodi, ho kenyelletswa mabaka a basebeletsi le a kgiro, mesebetsi ya makala a phano le bolaodi ba ditjhelete, le diketso tse kgahlano le bonyofonyofo.

Ho tshireletsa le ho matlafatsa thepa ya rona ya tikoloho le mehlodi ya tlhaho

Mmuso o rerile ho netefatsa setjhaba se nang le moruo wa tikoloho ya moshwelella, o tla lwantshana le phethoho ya tlelaemete, o nang le kgase ya khabone e tlase le setjhaba se nang le toka bakeng sa dilemo tse hlano tse tlango ka ho:

- tsitsisa le ho fokotsa khabonedaeoksaete – phokotsa ya 34% ya moyo wa khabonedaeoksaete e tlwaelehileng ho tswa dikgwebong ka 2020 – (42% ka 2025).
- kenya tshebetsong dikarabelo tsa phethoho ya tlelaemete
- eketsa phesente ya moruong ho tlaha ho 22,5% ka 2013 ho ya ho 27% ka 2019
- eketsa boimatahanyo ba merafo le Molao wa Naha wa Metsi, 1998 (Molao 36 wa 1998), ho tlaha ho 35% ka 2013 ho ya ho 60% ka 2019.

Ho sebetsana le phethoho ya tlelaemete

Lekgetho la khabone, ditekanyetso tsa khabone le tshehetso bakeng sa dithekenoloji tsa khabone e tlase di tla tsebiswa ho sebetsana le ho fetofetoha ha tlelaemete. Ho putlama le ho fela ha dikaho tsa motheo tsa tlhaho le tsona di tla sekasekwa.

Maano a bolaodi ba tikoloho le mananeo di tla netefatsa hore naha, dinokana, dibaka tsa mabopo le mawatle di tshireleditswe. Ho tlafatsa tabeng ya ho sebetsana le tshilafatsa ya moyo, mmuso o tla netefatsa tshireletso ya metsi le mekgamo e hlwahlwa ya metsi, dinoka le mekgwabo.

Ho ntlatfatsa bolaodi ba tshila (ho kenyeltswa tshila e kotsi, tshila ya tsa kalafo, ditutudu tsa merafo, seretse sa difeme le tshila ka kakaretso) ke boikarabelo bo arolelanwang ke mmuso, lekala la dikgwebo le bankakarolo bohole.

HO NEHELA HO AFORIKA BORWA E BETERE LE LEFATSHE LE BETERE

Aha Aforika Borwa e betere le ho nehela ho Aforika e betere le lefatshe le betere

Ho eketsa matsete a otlolohileng a matjhabeng ka hara Aforika Borwa le ho eketsa thepa e rekisetswang mafatshe a ka ntle, mmuso o tla:

- tshehetso ditsamaiso tsa lebatowa le tsa kontinente ho arabela le ho rarolla diqaka, ho kgothaletsa kgotsi le polokeho, ho matlafatsa kopanelo ya lebatowa, ho eketsa ka matla kgwebisano ka hara Aforika le ho etella pele ntshetsopele ya moshwelella ka hara Aforika.
- eketsa palo ya baeti ba matjhabeng ho ya ho feteng 15 milione ya baeti ba matjhabeng ka 2017, le ho eketsa nehelo ya bohahlaudi ho moruo ho ya ho feteng R125 bilione ka 2017.

Ho kgothaletsa kgwebisano

Moralo wa Mokgahlelo 1 wa Tumellano ya Mekgatlo e meraro ya Kgwebisano e Lokolohileng (FTA) o tla phethelwa ho kgontsha kgwebisano ya ka hara Aforika e tomanyana, ho hodisa diindasteri le ntshetsopele ya dikaho tsa motheo. Mmuso hape o tla nehela ho tjhebotojha ya karolo le ho sebetsa ha Kopano ya Madiboho ya Aforika e ka Borwa.

Aforika Borwa e tla tshehetso le ho kenya tshebetsong diqeto tsa AU le makala a yona, ho kenyelotswa Lekgotla la Dinyewe la Aforika bakeng sa Ditokelo tsa Botho le Batho. Naha e tla boela e eketse ho kenyelotswa ha palo ya dikgeo tsa mosebetsi tsa Aforika Borwa ka hara Khomishene ya AU le makala a AU ho ya ho 60%.

Mmuso o tla kgothaletsa ntshetsopele ya moshwelella le kopanelo ka hara kontinente ka ho kenya tshebetsong Bomphato bo Botja bakeng sa Ntshetsopele ya Aforika. O tla boela o netefatsa hore maemo a bohlokwa a Aforika Borwa a ya bontshwa ka hara ditsamaiso tse isang ho thehweng ha FTA ya kontinente .

Dikamano tsa matjhabeng

Ho hodisa dipheo tsa leano la matjhabeng la Aforika Borwa, mmuso o tla kgothaletsa tshebedisano-mmoho e tla kgodisang molemo dinaha tse ka Borwa ba Ikhweita ka botho ba yona le ditherisano le dibopeho le dihlopha tsa ka Borwa.

O tla rera ho hokanya matla a moruo wa dinaha le dihlopha tsa ka Borwa ka ho eketsa palo ya ditumellano tsa Aforika Borwa le bomphato ba yona tsa tshebedisano-mmoho ho tsa moruo ho tloha ho tse 49 ho ya ho tse 59. E tla boela e kgothaletsa dikamano tse tla tswelang molemo le dinaha tse ka Leboya.

HO AHA PUSO E TSWELANG PELE LE HO BA LE BOKGONI

Tshebeletso ya Setjhaba e hlahlwa, e kgabane le e tobileng ntshetsopele

Sekolo sa Naha sa Mmuso se tla hlwaya basebeletsi ba mmuso ba nang le boiphihlelo ka hara mafapha ho fana ka thupello dibakeng tse hlakolosi tsa tsamaiso ya setjhaba. Mafapha a tla tshehetswa bakeng sa ho hohela le ho ntshetsapele bokgoni boo bo a hlokang.

Lefapha la Tshebeletso ya Setjhaba le Tsamaiso le tla kgakola sekema sa tataiso bakeng sa balaodi ba batjha, le sekema sa ho thaotha dirutehi bakeng sa ho thusa mafapha ho hohela le ho ntshetsapele dirutehi tse nang le talente le lerato la Tshebeletso ya Setjhaba.

Mosebetsi wa hlooho ya tsamaiso ya Tshebeletso ya Setjhaba o tla thehwa e le o mong wa mesebetsi ya Motsamaisi-Kakaretso kantorong ya Mopresidente, mme Batsamaisi-Kakaretso dikantorong tsa Ditonakgolo ba etsa mosebetsi o jwalo boemong ba diporofense.

Dihlooho tsa tsamaiso tsa Tshebeletso ya Setjhaba di tla lebellwa ho, hara maikarabelo a mang, ho neha Mopresidente le dihlooho tsa phethahatso keletso nako le nako mabapi le ho laola diketsahalo tsa tshebetso tsa dihlooho tsa mafapha (di-HoD).

Kabinete e tla beha leihlo mosebetsi wa di-HoD le balaodi ba bang ba ka sehloohong ka morero wa ho netefatsa botsitso bo matla hara boetapele ba tsamaiso.

Kantoro ya Mohlanka ya ka Sehloohong wa Ditheko

Kantoro ya Mohlanka ya ka Sehloohong wa Ditheko ka hara Lefapha la Matlotlo a Setjhaba o tla matlafatsa peho ya leihlo ditsamaisong tsa ho reka le ditheko, ho netefatsa ho rekwa ka toka le ka ponahaletso, boleng bo betere bakeng sa tjhelete, le boimatahanyo ho mekgwa ya tsamaiso le ho hloka leeme. Ho fana ka ditshebeletso tsa mmuso ho bafani ba ka thoko ho tla fokotswa.

Lefapha la Matlotlo a Setjhaba le Lefapha la Bodisa le Tlhatlhobo ya Tshebetso, a kentse tshebetsong mokgwa wa ho beha leihlo ditefellong tsa bafani ba ditshebeletso ke mafapha a naha le a diporofense. Mafapha a nang le ditlankana tsa melato ya tefello tse ngata tse lefuwang ka mora nako a tla fuwa thuso bakeng sa ho kenya tshebetsong ditsamaiso tse ntlatfetseng ho nkuwa mohlala ho mafapha a sebetsang hantle ka ho fetisisa.

Mmuso o tla beha ka sehloohong dibaka moo IT e nang le bokgoni bo fetisisang ba ho ntlatfatsa phumantsho ya ditshebeletso.

Jwaloka karolo ya ho kgothaletsa tshebeletso ya setjhaba e nang le boitshwaro bo botle, basebeletsi ba setjhaba le

baemedi ba setjhaba ba tla thibelwa ho kena dikgwebong le Mmuso. Sena se tla tshehetswa ka ho kenngwa tshebetsong ho ntlatfetseng ha Moralo wa Peho ya Maemo a Ditjhelete Pepeneneng, tshireletso e matlafetseng ya dimpimpi, le phano ya thuso ya setekginiki ho mafapha bakeng sa bolaodi bo betere ba boitshwaro.

Boikarabello ba Tshebeletso ya Setjhaba ho baahi le bankakarolo bo tla ntlatfatswa ka ho hlabollwa botja lenaneo la Batho Pele le ho kenya tshebetsong Tjhata ya Tshebeletso ya Setjhaba.

TSHIRELETSO HO TSA KAHISANO LE KAHO YA SETJHABA

Setjhaba se fapaneng, se tshireletsang ho tsa kahisano ka boitsebiso bo tshwanang ba setjhaba

Na o ne o tseba?

Karolo 6 ya Molao wa Motheo wa Rephaboliki ya Aforika Borwa wa 1996 o tiisetsha maemo a lekanang ho dipuo tsa semmuso tse 11, e leng Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sesotho sa Leboa (Sepedi), Sesotho, Setswana, Siswati, Tshivenda le Xitsonga.

Le ha ho le jwalo, o boela o hlahisa dipuo tse ding tse buuwang ka hara Aforika Borwa e leng, hara tse ding, Khoi, Nama le dipuo tsa San, puo ya matshwao, Arabic, German, Greek, Gujarati, Hebrew, Hindi, Portuguese, Sanskrit, Tamil, Telugu le Urdu. Tse ding tse kopakopaneng le metswako e kenyaletsang Tsotsi-taal le Fanagalo.

Ho kgothaletsa setjhaba se kenyaletsang ho tsa kahisano, mmuso dilemong tse hlano tse tlango tla netefatsa hore:

- papiso ya batho ya mohopolo wa hore dikamano tsa merabe di a ntla fala e nyolohela ho 65% (ho tloha ho 40% ka 2011).
- tshupane ya tshireletso ho tsa kahisano e nyolohela ho 90% ka 2019 (ho tloha ho 80,4% ka 2011).
- tshupane ya boiteloo ba naha ba baahi bo nyolohela ho 85% ka 2019 (ho tloha ho 79% ka 2011).
- palo ya batho ba ka hodima dilemo tse 18 ba kenelang mekgatlo ya thekolohelo e nyolohela ho 10% ka 2019 (ho tloha ho 5% ka 2011).

Ho aha setjhaba se hlokang kgethollo ka semorabe le bong

Dipheo le dintlha tsa botho tsa molao wa motheo tse teng ka hara Molaotheo di tla toboketswa ho aha setso se tshireletsang le ho kgothaletsa ditokelo tsa botho, tlhompho le seriti bakeng sa baahi bohole. Tshebediso le tsebo ya matshwao a naha e tla matlafatswa.

Matshwao a Naha:

1. Pina ya Setjhaba – Nkosi sikelel'i-Afrika
2. Letshwao la Mmuso wa Naha
3. Folaga ya Naha
4. Phoofolo ya Naha – Tshephe
5. Nonyana ya Naha – Moholodi
6. National fish – Galjune
7. Palesa ya Naha – Sikila
8. Sefate sa Naha – Patsi e Tshehla

Boraditaba ba kgaso, ka ho qolleha SABC, ba tla hasa mananeo a tumisang dipale le tjhebelopele ya Aforika Borwa ya demokerasi e hlokang kgethollo ka bong, ka semorabe, le e nang le tekatekano.

Diphapang phumantshong ya tlhokomelo ya kalafo ya boleng, thuto le thupello, metsi a hlwekileng le tsamaiso ya dikgwerekgwre e nepahetseng di tla fokotswa, maemo a bodulo a mmuso wa kgethollo a busetswe morao mme mokgolo wa kahisano o matlafatswe.

Baahi ba tla mengwa hore ba thuse ho beha leihlo hodima phano ya ditshebeletso, ha batswadi le bona ba tla kgothaletswa ho ba mafolofolo ka hara makgotla a taolo ya dikolo.

Molao wa Tekatekano Mosebetsing, 1998 (Molao 55 wa 1998) o tla kenngwa tshebetsong ka tshwanelo, mme puseletso ya naha, karolelano botjha ya yona, le ditsela tse ding tsa matlafatso di sebediswe.

Boitshupo ka setso le puo

Dipale di tla hlahiswa ho matlafatsa pholo, tshireletso ho tsa kahisano, kaho ya setjhaba, puisano le tshepano. Tshebediso ya dipuo tse teng ka hara naha e tla eketswa.

Karolelano ya sebaka se tshwanang ho parola le semorabe, le maemo e tla kgonahatswa ka:

- ho kgothaletsa dipuisano tsa badudi tsa moshwelella
- ntlafatso ya dibaka tsa setjhaba le ditshebeletso
- matlafatso ya dipapadi boemong ba badudi le dikolong.

Dikantoro tsa DoC diporofenseng:

Porofense	Mohala
Kapa Botjhabela	043 722 2602
Foreistata	051 448 4504/5
Gauteng	011 834 3560
Limpopo	015 291 4689
Mpumalanga	013 753 2397
Kapa Leboya	053 832 1378
Leboya Bophirima	018 381 7069/71
Kapa Bophirima	021 697 0145
KwaZulu-Natal	031 301 6787/8

Imeile: information@doc.gov.za

Diwebsaete: www.poa.gov.za

- www.gov.za
- www.doc.gov.za

Mmoho re ntshetsa Aforika Borwa Pele